

РЕЦЕНЗІЯ

Руденок Алли Іванівни,

кандидата психологічних наук, доцента,

доцента кафедри психології та педагогіки

на дисертаційне дослідження **Герасимчука Андрія Вікторовича**

на тему «Психологічні особливості професійного становлення

майбутніх менеджерів з маркетингу», подане на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія

у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Вивчення представлених матеріалів у дисертації та анотації Герасимчука Андрія Вікторовича, а також ознайомлення з результатами наукових розвідок з обраної теми в наукових публікаціях, дозволяє стверджувати, що дослідником проведений глибокий науковий аналіз обраної теми, виявлена новизна у розгляді питань, сформульовані наукові положення, узагальнення та висновки, які є предметом захисту.

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами.

Актуальність дослідження зумовлена як теоретичними, так і прикладними потребами сучасної психологічної науки та освітньої практики у підготовці висококваліфікованих фахівців у галузі маркетингу. В умовах стрімкої трансформації соціально-економічного простору та посилення конкуренції на ринку праці, постає нагальна потреба у формуванні таких особистісно-професійних характеристик майбутніх менеджерів з маркетингу, які забезпечували б не лише їхню адаптивність до професійного середовища, а й здатність до самореалізації, управлінської ефективності та соціальної відповідальності.

Особливе значення набуває вивчення психологічних механізмів професійного становлення особистості майбутнього фахівця. Сфера маркетингу передбачає високий рівень комунікативної компетентності, стратегічного мислення, креативності, лідерських якостей, що потребує ґрунтовного психолого-педагогічного супроводу у процесі здобуття фаху. Однак у науковій літературі все ще бракує цілісних моделей, спрямованих на системний супровід процесу формування таких якостей у студентів-менеджерів.

Зазначена тема безпосередньо інтегрується у напрямки пріоритетних наукових досліджень, пов'язаних із підготовкою фахівців нового покоління, а також є складовою науково-дослідної роботи кафедри психології Хмельницького національного університету. Робота співвідноситься з комплексною темою: *«Психологічний супровід професійного становлення особистості у змінних умовах соціального середовища»*, що затверджена в межах плану наукових досліджень вищого навчального закладу.

Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження є цілком обґрунтованим, відповідає сучасним викликам психологічної науки, а також

практичним потребам системи професійної освіти та кадрового забезпечення ринку управлінських професій.

Нові факти, отримані здобувачем.

У результаті ретельного теоретико-емпіричного аналізу дисертантом вперше розроблено структурно-функціональну модель психологічного супроводу професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу, яка інтегрує ключові психологічні чинники, механізми та умови формування особистісно-професійних якостей у межах освітнього процесу.

Удосконалено підхід до визначення та застосування психодіагностичного інструментарію для дослідження рівня сформованості професійно важливих якостей студентів, зокрема комунікативних, організаторських, мотиваційних, емпатійних і ціннісних характеристик, що мають вирішальне значення у сфері управління маркетинговою діяльністю.

Набули подальшого розвитку наукові положення щодо методичних засад психологічного супроводу у вищій школі: уточнено принципи, компоненти та етапи супроводу у процесі професійної підготовки фахівців маркетингової галузі, а також обґрунтовано критерії та показники оцінювання динаміки особистісного розвитку студентів у професійному контексті.

Значення отриманих автором результатів для психологічної науки і практики.

Результати, одержані у процесі дисертаційного дослідження, мають вагоме значення як для розвитку теоретичних основ психологічної науки, так і для практики професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері маркетингу. Зокрема, теоретичне значення дослідження полягає в удосконаленні наукового розуміння феномену професійного становлення особистості в умовах вищої освіти, з урахуванням специфіки управлінської діяльності у маркетинговому контексті. Дослідження поглиблює уявлення про психологічні механізми розвитку ключових професійно важливих якостей (мотиваційних, ціннісних, емоційних, комунікативних), що є визначальними для формування професійної ідентичності сучасного менеджера. Практична цінність дослідження полягає у розробці та апробації моделі психологічного супроводу професійного становлення, що може бути використана в освітньому процесі ЗВО для підвищення ефективності підготовки майбутніх менеджерів з маркетингу. У межах цієї моделі автором запропоновано комплекс психодіагностичних і розвивальних методик, спрямованих на виявлення, корекцію та розвиток особистісно-професійних якостей студентів. Висновки дослідження мають прикладний характер: вони можуть бути використані психологами-консультантами, викладачами, кураторами академічних груп для моніторингу й підтримки професійної самореалізації студентів. Розроблені рекомендації можуть інтегруватися в програми професійної орієнтації, тьюторського супроводу, адаптації студентів до освітнього середовища. Емпіричні результати та використані методи мають міждисциплінарну значущість і можуть бути застосовані в

суміжних галузях знань: педагогіці, освітньому менеджменті, соціальній психології, організаційній психології.

Таким чином, результати дисертації сприяють підвищенню якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти у сфері менеджменту та маркетингу, водночас актуалізуючи роль психологічного супроводу як ефективного інструменту формування особистісної і професійної зрілості студентської молоді.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

Зміст дисертаційного дослідження свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих автором. Усі теоретичні та практичні результати логічно пов'язані з метою та завданнями роботи, а також підтверджені системним аналізом наукових джерел і результатами емпіричної перевірки висунутої гіпотези. У дослідженні визначено та обґрунтовано психологічні чинники, умови та механізми професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу з урахуванням особливостей управлінської діяльності в цій сфері.

Емпіричний етап дослідження вирізняється чітко вибудованим алгоритмом, доцільністю використання валідного психодіагностичного інструментарію, що включає адаптовані та апробовані методики вітчизняних і зарубіжних авторів. Обробка даних здійснена із застосуванням сучасних математико-статистичних методів, зокрема парного *t*-критерію Ст'юдента, що дало змогу об'єктивно зафіксувати статистично значущу позитивну динаміку змін у рівні сформованості професійно важливих якостей студентів.

Висновки є логічним підсумком кожного з етапів дослідження, а сформульовані рекомендації відповідають отриманим результатам і реаліям підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Розроблена модель психологічного супроводу професійного становлення має вагоме практичне значення і може бути впроваджена у професійну підготовку майбутніх менеджерів з маркетингу. Загалом, основні положення дисертаційної роботи є актуальними, достовірними й значущими як для розвитку психологічної науки, так і для освітньої практики.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційне дослідження складається з анотацій українською та англійською мовами, списку наукових публікацій здобувачки, вступу, трьох змістовних розділів, пов'язаних між собою внутрішньою логікою викладу, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. У дисертації наведено 151 найменування джерел, з них 22 — іноземною мовою. Основний зміст роботи викладено на 181 сторінці комп'ютерного тексту, доповнений 36 таблицями та 42 рисунками. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок.

Зміст роботи цілком відповідає темі дослідження, логічно структурований, послідовно розкриває поставлену мету та завдання. Науковий апарат дисертації є збалансованим: об'єкт, предмет, мета та

гіпотеза чітко визначені й повністю відповідають змісту дослідження. У вступі також висвітлено наукову новизну, практичне значення, наведено дані про апробацію результатів дослідження, упровадження розробленої моделі, а також охарактеризовано структуру й методологічну основу роботи. Комплекс використаних методів включає теоретичні, емпіричні, формувальні й статистичні підходи, що є адекватними заявленій темі та завданням дослідження.

У першому розділі ґрунтовно розглянуто теоретичні засади професійного становлення особистості в контексті психології управлінської діяльності у сфері маркетингу. Автор проаналізував сучасні підходи до розуміння професійного розвитку майбутніх фахівців, виявив ключові психологічні чинники, умови та механізми цього процесу.

У другому розділі представлено детальну методологію проведеного емпіричного дослідження. Особливу увагу приділено опису вибірки, методів психодіагностики, організації формувального експерименту. Результати аналізу показали позитивну динаміку в розвитку професійно значущих якостей студентів.

У третьому розділі дисертантом обґрунтовано методичні засади психологічного супроводу професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу, розроблено структурну модель супроводу, охарактеризовано її принципи, компоненти, етапи та шляхи реалізації в освітньому середовищі ЗВО. Заслуговує на увагу й статистичне обґрунтування ефективності запропонованої моделі психологічного супроводу.

Висновки до кожного з розділів, а також загальні висновки, цілком відображають логіку і результати наукового пошуку. Вони є аргументованими, відповідають поставленим завданням, підтверджують висунуту гіпотезу та демонструють досягнення мети дослідження.

У цілому, дисертація має завершений характер, відповідає вимогам до наукових кваліфікаційних робіт і свідчить про високий рівень наукової підготовки здобувачки.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Матеріали дисертаційного дослідження знайшли належне відображення у наукових публікаціях здобувача, що свідчить про систематичну апробацію отриманих результатів у фаховому середовищі. Автором опубліковано низку праць у фахових наукових виданнях, які відповідають вимогам МОН України до результатів наукової діяльності. У публікаціях висвітлено як теоретико-методологічні аспекти дослідження, так і результати емпіричного аналізу та формувального експерименту, що забезпечує репрезентативність основних положень дисертації у відкритому науковому просторі.

Наукові результати презентовані також у тезах доповідей на конференціях, що свідчить про активну участь здобувача в обговоренні проблематики дослідження у професійних колах, відкритість до наукової дискусії та підвищення рівня наукової комунікації. Таким чином, основні

положення дисертації пройшли належну апробацію та дістали позитивну оцінку наукової спільноти, що забезпечує достовірність і наукову верифікованість представлених результатів.

Ідентичність змісту анотацій і основних положень дисертації.

Структурна побудова та зміст анотацій українською й англійською мовами ідентичні основним положенням дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У процесі ознайомлення з дисертаційним дослідженням можна відзначити високий рівень логічної побудови, цілісність викладення матеріалу та наукову глибину представленого аналізу. Водночас, окремі аспекти дослідження можуть бути предметом подальшої наукової дискусії та викликають потребу у деяких уточненнях.

1. У Розділі 1 «Теоретичні засади професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу», як і загалом у тексті дисертаційного дослідження, спостерігається варіативне використання термінів «психологічний супровід», «психологічна підтримка», «асистування». З огляду на науковий рівень дослідження та важливість термінологічної точності, вважаю за доцільне чітко визначити понятійно-категоріальний апарат, зокрема — уточнити зміст кожного з уживаних понять. Доцільним є також здійснити їх зіставлення з метою виявлення семантичних відмінностей або підтвердження синонімічності, ґрунтуючись на сучасних наукових підходах та авторитетних фахових джерелах у галузі психології та педагогіки. Такий підхід сприятиме підвищенню теоретичної обґрунтованості дослідження та забезпеченню внутрішньої логіки викладу.

2. Запропонована в дисертаційному дослідженні модель психологічного супроводу становить науково значущу розробку. Водночас її структурно-функціональні компоненти потребують додаткового теоретичного опрацювання та конкретизації. Доцільним видається більш чітко виокремлення механізмів реалізації моделі в контексті функціонування закладу вищої освіти, а також обґрунтування логіки послідовності її етапів з урахуванням особливостей навчального циклу студентів.

3. При аналізі динаміки професійно важливих якостей майбутніх фахівців інтерпретація результатів подана узагальнено, проте доцільним було б ввести порівняльний аналіз не лише до/після, а й із залученням контрольної групи — це посилює валідність висновків щодо ефективності запропонованої моделі.

Зазначені зауваження не знижують наукової цінності роботи та не впливають на загальне позитивне враження від змісту дисертаційного дослідження.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Герасимчук А.В. «Психологічні особливості професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу» є цілісним, концептуально обґрунтованим і науково значущим дослідженням, у якому вирішено актуальну психологічну проблему, що має важливе значення як у

теоретичному, так і в прикладному контексті. Автором здійснено глибокий аналіз наукових джерел, розроблено і впроваджено модель психологічного супроводу, а також реалізовано формувальний експеримент з використанням сучасного психодіагностичного інструментарію.

Результати дослідження відповідають вимогам до наукових робіт такого рівня, демонструють високий рівень професійної підготовки здобувачки, її здатність до самостійного наукового пошуку, узагальнення емпіричних даних і формулювання конструктивних висновків та рекомендацій.

Дисертація за змістом, структурою, методологічним забезпеченням і рівнем наукового обґрунтування відповідає вимогам до кваліфікаційних досліджень, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Загальний висновок.

З викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Герасимчука Андрія Вікторовича на тему: «Психологічні особливості професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу» є самостійною та завершеною науковою роботою, що містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, характеризується єдністю змісту та свідчить про особистий внесок автора.

Дисертація «Психологічні особливості професійного становлення майбутніх менеджерів з маркетингу» заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (зі змінами) та п.п. 6,7,8,9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор Герасимчук Андрій Вікторович, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

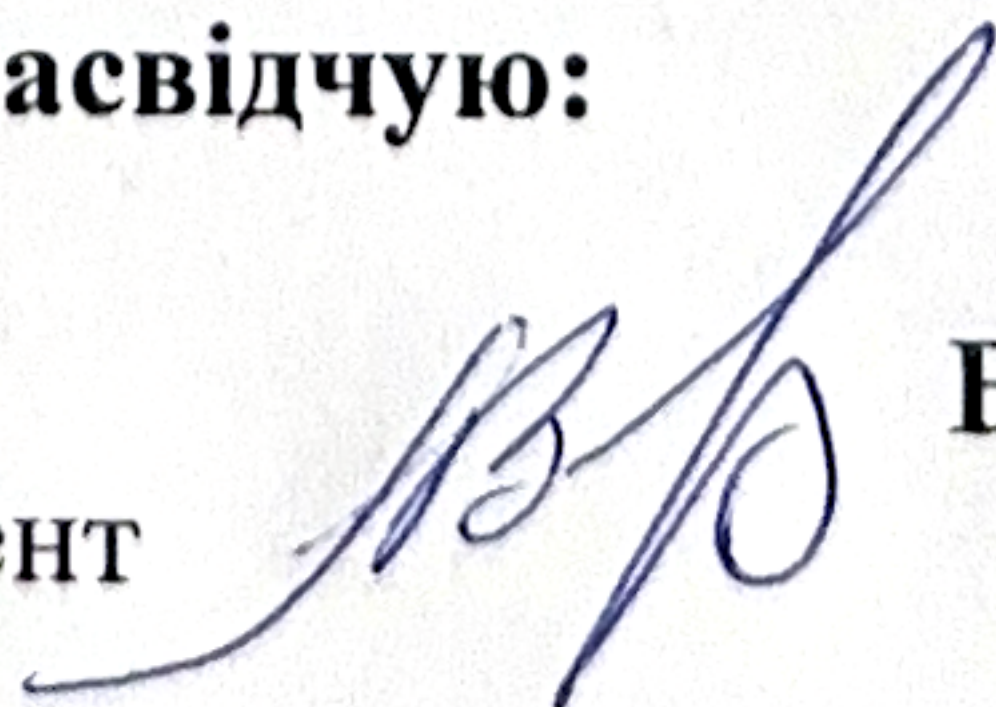
кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету

Алла РУДЕНОК

Підпис Алли РУДЕНОК засвідчую:

Проректор
з науково-педагогічної роботи
кандидат економічних наук, доцент

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ